

ضرورت بازنگری در صدور موافقت‌های اصولی در پرفنامه توسعه سوم

از: بهروز ریاحی

حکیده

دورنمای آینده صنعت کشور چنان‌که برنامه‌ریزان و طراحان اقتصادی کشور ترسیم نموده‌اند از اهداف و خط‌مشی‌های مهم برنامه سوم تلقی می‌شود.

حرکت و جنبش به سوی استقلال صنعتی و کسب مهارت و تخصص‌های فنی لازم، تبدیل صنعت مونتاژ و مصرفی به صنایع تولیدی سنگین با تربیت نیروی انسانی ماهر در تمام بخش‌های صنعتی و تخصصی، دستیابی به آینده درخشان و شکوفا در پهنه گروه صنعت کشور است. اطلاعات^(۱) موجود در وزارت صنایع حکایت از وجود ده هزار طرح نیمه‌تمام صنعتی با پیشرفت فیزیکی بیشتر از ۲۰ درصد دارد. برآورد سرمایه اولیه اجرای این طرح‌ها به استناد مجوزهای صادره بالغ بر ۲۰۸۰۰ میلیارد ریال بوده و در صورت راه‌اندازی بالغ بر ۳۵۰ هزار فرصت شغلی جدید ایجاد خواهند کرد. بالغ بر نیمی از طرح‌های مذکور نیز بین ۴۰ تا ۹۸ درصد پیشرفت دارد. این مقاله کوشیده است تا با استفاده از اطلاعات و آمار موجود روند فعلی صدور جواز تاسیس صنعتی در کشور را مورد بررسی قرار داده و با تشریح توجه به صنایع منطقه‌ای یا مزیت‌های نسبی ضرورت بازنگری مجدد بر روند صدور جواز تاسیس را به برنامه‌ریزان و سیاستگذاران بخش صنعت یادآور شود.

مقدمه

دستیابی به توسعه‌ای همه‌جانبه - متوازن و پایدار که از اهداف اساسی ریاست محترم جمهوری به حساب می‌آید درگرو توجه به بخش‌های مختلف اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و از جمله توسعه صنعتی است. شکی نیست که توسعه صنعتی با توجه به حجم بالای سرمایه‌گذاری - اشتغال‌زایی وسیع و امکان رقابت و توسعه صادرات می‌تواند یکی از محورهای توسعه در برنامه سوم تلقی شود.

ملاحظه اعداد و ارقام اشاره شده در آمارهای منتشره از سوی وزارت صنایع مبین این نکته است که در شرایط کنونی اقتصادی ملی و فراملی که درآمد حاصل از نفت به عنوان اصلی‌ترین منبع درآمد کشور به شدت کاهش یافته و در آینده نیز نمی‌تواند به عنوان منبعی برای توسعه اقتصادی به شمار آید، ضرورت ایجاد می‌کند که برنامه‌ریزان صنعتی علاوه بر بازنگری در ساختار بخش صنعت کشور و توجه به روند سرمایه‌گذاری صنعتی در برنامه اول و دوم راهکارهای روشن جهت اتمام طرح‌های نیمه‌تمام موجود ارائه کرده و صد البته در این رهگذر حذف خلاءهای موجود بین دستگاه‌های سیاستگذار و تسهیل روند صادرات صنعتی و... می‌تواند به عنوان راهبردهای موثر در این مسیر تلقی شود.

سرای تحقق اهداف توسعه صنعتی و آرمانهایی که در این مسیر ترسیم شده است و به منظور از قوه به فعل درآوردن گفته‌ها و شعارها می‌بایست با مطالعه گذشته، شناخت محدودیتها و کمبودها، برنامه‌های مشخص برای آینده بهتر پیش‌روی سرمایه‌گذاران قرار دهیم. بی‌گمان قدمهایی که هم‌اکنون در صنعت کشور برداشته می‌شود می‌تواند سنگ بنای آینده صنعت جوان کشور را شکل دهد. تجربه کشورهای که در دهه‌های اخیر از رشد و توسعه اقتصادی بالایی برخوردار بوده‌اند نشان می‌دهد که بار اصلی ایجاد توانمندیها، علوم و فن‌آوری، اقتصاد، تولید و حتی تامین امنیت مرزها و موازنه قدرت سیاسی و نظامی بر دوش صنعت قرار داشته است. لذا توجه ویژه به بخش صنعت در برنامه سوم و تنظیم عقلایی مناسبات صنعتی یکی از اساسی‌ترین مسئولیت‌های اجرایی کشور است. شکی نیست که توسعه در سایر بخش‌های اقتصادی در سایه شکوفایی بخش صنعت رخ خواهد داد.

صدور جواز تاسیس جهت ایجاد واحدهای

صنعتی تا قبل از مصوبه شورای عالی اداری در سال ۶۹ براساس روش متفاوت برآنچه در حال حاضر صورت می‌گیرد، انجام می‌پذیرفته است. بعد از مصوبه شورای عالی اداری نحوه صدور مجوزهای صنعتی تغییر کرده و به سرمایه‌گذار (یا بهتر است بگوئیم هر فردی که می‌خواهد سرمایه‌گذار شود) این امکان را می‌دهد که بدون هیچگونه محدودیتی و در ظرف مدت زمان کوتاهی مجوز موردنظر را اخذ کند.

البته بر این باور هستیم که در مسیر سرمایه‌گذاری صنعتی می‌بایست محدودیتها و موانع موجود حذف شده و شتاب بیشتری به روند سرمایه‌گذاری داده شود. اما این اعتقاد را نیز داریم که ایجاد پارهای محدودیت‌های ضروری در شکل دادن به توسعه صنعتی کل‌نگر در سطح کشور اجتناب‌ناپذیر است.

نگاهی به آمار و ارقام صدور جواز تاسیس در دو مقطع قبل و بعد از مصوبه شورای عالی اداری نشان می‌دهد که علیرغم افزایش ظاهری میزان جواز تاسیس صادره در سالهای پس از مصوبه میزان سرمایه‌گذاریهای تکمیل شده به مراتب کمتر از حد انتظار است.

آمار و ارقام نشان می‌دهد که از مجموع ۱۲ هزار جواز تاسیس صادره در سالیان گذشته در کشور تنها حدود ۱۸ تا ۲۰ درصد آنها به بار نهشته‌اند. مطالعه آمار جوازهای تاسیس صادره در استان سیستان و بلوچستان در دو مقطع ۶۸-۶۶ و ۶۷-۶۹ در جدول زیر آمده است:

نگاهی به جداول فوق که مستند به آمار و ارقام موجود در بانک اطلاعات صنعتی اداره کل صنایع سیستان و بلوچستان است نشان می‌دهد که در سالیان قبل از مصوبه شورایی اداری که متقاضیان سرمایه‌گذاری می‌بایست جهت اجرای طرح‌های صنعتی طرح توجیهی و فنی ارائه کرده و پس از بررسی در صورت داشتن شرایط لازم

همچنین شناخت سرمایه گذار واقعی از کسانی که صرفاً قصد استفاده از تسهیلات پیش‌بینی شده در قانون بودجه را دارند قدری مشکل شده است. بنابراین با توجه به واقعیت‌های گفته شده و اشکالات احتمالی در هر دو روش ضرورت، ایجاد می‌کند که برای صدور جواز تاسیس در برنامه سوم روش تلفیقی و اصلاح شده از هر دو روش گفته شده به طریقی که امکان نظارت مدیران بخش صنعت را در روند سرمایه‌گذاری بیشتر کند باید پیش‌بینی شود.

در این روش پس از مراجعه متقاضی به ادارات کل صنایع استانها و انجام بررسیهای اولیه و تطبیق تقاضا با اولویتهای صنعتی و مزینتهای نسبی منطقه‌ای طرح در جلسات کمیته طرح و برنامه مطرح و مورد بررسی کارشناسی قرار گیرد. نتیجه‌گیری

گفتیم که بررسی روال صدور جواز تاسیس صنعتی در فیل و بعد از شورای عالی اداری به منظور تعیین خط‌مشی‌های موثر و دستیابی به اهداف توسعه صنعتی در برنامه سوم ضروری است.

در بررسی مسیر روند صدور جواز تاسیس در سالهای ۶۸-۶۰ و سالهای ۷۷-۶۹ می‌بایست محدودیتهای، مزایا و معایب احتمالی شناسایی شده و سیاستهای اداری را بر پایه مزینتهای نسبی منطقه‌ای، شناخت استعدادهای استانی، توزیع مطلوب و یکساخت تسهیلات ریالی و ارزی استوار سازیم. تقویت بدنه کارشناسی ادارات کل صنایع استانها جهت مطالعه امکان‌سنجی طرحهای اولویت‌دار - تفویض اختیارات بیشتر در زمینه اجرایی و توسعه‌ای به مدیریت منطقه‌ای بخش صنعتی نیز می‌تواند از محورهای مهم مطالعات توسعه صنعتی در برنامه سوم قرار گیرد.

همچنین مطالعه استانهای برخوردار و غیربرخوردار صنعتی، تقویت کمیته مطالعات توسعه صنعتی مناطق غیربرخوردار در وزارت صنایع و ادارات کل صنایع استانها نیز از راهکارهای موثر این مطالعه می‌تواند

به کار آید. □

پانوش:

۱ - توجه خوانندگان را به مقاله طرحهای نیمه‌تمام صنعتی... در مجله صنعت و توسعه شماره ۲ جلب می‌کنم.

● بهروز ریاحی: دانشجوی دکترای مدیریت و مدیرکل صنایع استان سیستان و بلوچستان

سالهای ۶۸-۶۰

موافقت اصولی صادره	پروانه تاسیس صادره	پروانه بهره‌برداری صادره	کارت شناسایی صادره
۶۲۲	۲۲۳	۱۰۱	۵۳

۴۸ درصد از موافقت‌های اصولی به بهره‌برداری رسیده است. سالهای ۷۷-۶۹

(پس از مصوبه شورای عالی اداری)

جواز تاسیس صادره	پروانه تاسیس صادره	پروانه بهره‌برداری صادره	کارت شناسایی صادره
۱۲۹۹	۷۲	۳۱۰	۰

نخواهد کرد.

همچنین ایجاد طرحهای مشابه با تکنولوژیهای مشابه نه تنها عاملی برای ایجاد رقابت و افزایش کیفیت صنایع جدید نخواهد شد بلکه آنها نیز پس از مدتی به دلیل عدم تطابق بین هزینه‌ها و سرمایه‌گذاریهای انجام شده عرصه را خالی کرده و سوله‌ای خالی بر سوله‌های خالی دیگر خواهند افزود.

با مطالعه آنچه که در بالا آمد بازنگری چگونگی صدور جواز تاسیس و ارائه روشهای موثرتر در این جهت در برنامه سوم ضروری می‌نماید.

بررسی اولویتهای سرمایه‌گذاری با توجه به استعدادهای هر منطقه، مزینتهای نسبی هر منطقه امکان‌سنجی طرحهای اولویت‌دار، تخصیص مطلوب و منصفانه تسهیلات ارزی و ریالی و مطالعات توسعه صنعتی استانها می‌بایست جهت داده شود. جمع‌آوری اطلاعات در این زمینه می‌تواند نقش بسیار مهمی در توسعه صنعتی همه‌جانبه کشور ایفا کند.

راه‌اندازی پایگاههای اطلاع‌رسانی ملی و منطقه‌ای - تقویت کارشناسی ادارات کل صنایع استانها - تفویض اختیارات بیشتر به مدیران صنایع استانها نیز می‌تواند در این مسیر موثر واقع شوند.

با مطالعه روند صدور جواز تاسیس در هر دو مقطع متوجه نقاط ضعف و قوت در هر دو روش خواهیم شد. در روش اول با توجه به حساسیت زیادی که در مسیر صدور جواز تاسیس صورت می‌گرفت مدت زمان زیادی جهت اخذ موافقت اصولی مورد نیاز بود که همین مسئله موجب عدم پیگیری متقاضی و یا خدای ناکرده استفاده سوء از جواز تاسیس می‌شد و حتی جواز تاسیس به‌عنوان یک امکان دست نیافتنی برای تعداد کثیری از افراد تلقی می‌گردید.

در روش کنونی نیز بررسی دقیق امکان‌سنجی را برای طرحهای صنعتی متناسب با مزینتهای نسبی منطقه صورت نمی‌پذیرد.

مجوز صادر گردد از ۶۲۲ موافقت اصولی صادره ۴۸ درصد طرحها به بهره‌برداری رسیده است.

در صورتی که در سالهای ۷۷-۶۹ یعنی پس از مصوبه مورد بحث، به جهت اینکه ادارات کل صنایع استانها نقش چندانی در بررسی طرحهای صنعتی ایفا نمی‌کنند تنها ۲۹/۴ درصد طرحها به بهره‌برداری رسیده است. این در شرایطی است که طی سالهای ۷۷-۶۹ تعداد ۸۷۹ جواز تاسیس نیز به دلیل عدم پیشرفت، عدم علاقه‌مندی سرمایه‌گذاران و... نیز در سطح استان ابطال گردیده است.

با تعمیم این بررسی به استانهای مختلف کشور و توجه به اطلاعات موجود در وزارت صنایع به اهمیت بازنگری در این خصوص بیشتر پی خواهیم برد.

در حال حاضر از حدود ده هزار طرح نیمه‌تمام صنعتی با پیشرفت فیزیکی بیش از ۲۰ درصد با پیش‌بینی حدود ۳۵۰ هزار فرصت شغلی در کشور تعداد ۴۴۰ طرح با پیش‌بینی ۱۱۹۱۹ فرصت شغلی در استان سیستان و بلوچستان وجود دارد. (البته بررسی انجام شده نشان می‌دهد که به دلیل فقدان مطالعات توسعه صنعتی در طی سالهای ۷۵-۶۰ حتی صنایع استقرار یافته موجود نیز متناسب با مزینتهای نسبی منطقه ایجاد نشده است).

صدور جوازهای تاسیس بی‌رویه و بدون مطالعه توجیه فنی و اقتصادی و تطبیق شرایط طرح با مزینتهای نسبی منطقه‌ای دیگر نه تنها منجر به ایجاد فرصتهای جدید سرمایه‌گذاری نخواهد شد بلکه اتمام و تکمیل طرحهای نیمه‌تمام موجود را نیز با مشکل روبرو خواهد کرد. از طرفی در حال حاضر تعداد زیادی طرح نیمه‌تمام در کشور موجود است که با نیاز به تولیدات آنها در کشور به مرحله اشباع رسیده و با انظر صادراتی و امکان رقابتی تکنولوژیهای جدیدتری در عرصه صنعت جهانی به وجود آمده که این طرحها پس از تکمیل امکان رقابت با محصولات با هزینه کمتر و کیفیت بهتر را پیدا

بسمه تعالی

دوره مدیریت تحول استراتژیک

سازمان مدیریت صنعتی دومین دوره "مدیریت تحول استراتژیک"
را از اردیبهشت ماه ۱۳۷۹ برگزار می نماید

سازمان مدیریت صنعتی بر اساس تجربه ای که از دوره های قبل بدست آورده، اقدام به بازنگری و تغییر در محتوای برنامه بر اساس نیازهای جامعه کنونی مدیریت کشور نموده است و برنامه جدید مدیریت استراتژیک خود را با تاکید بر موضوع تحول ارائه می کند.

هدف از برگزاری این دوره، ارائه مفاهیم، تئوریا و فنون جدید مدیریت استراتژیک با توجه به فضای فعالیت مدیران موسسات می باشد. ترغیب تفکر استراتژیک در بین مدیران، کمک به آنان در دستیابی به دورنمایی واقع بینانه از آینده سازمان خود و ایجاد یک طرح ذهنی که از طریق آن بتوانند کنش و واکنش های میان عوامل محیطی و عوامل داخلی را ترسیم نمایند، از دیگر اهداف این دوره است.

مدرسان این دوره از بین استادالی انتخاب خواهند شد که افزون بر داشتن مدرک عالی دانشگاهی، در رشته تخصصی خویش تجربه پریشاری در زمینه مدیریت عملی و یا مشاوره مدیریت داشته باشند.

جهت استفاده بینه از وقت شرکت کنندگان و دستیابی به بیشترین اثربخشی، این دوره به چهاربخش با فاصله زمانی مناسب تقسیم شده است و در هر بخش سه درس به مدت شش روز با در نظر گرفتن فصل و شرایط اقلیمی در یکی از شهرستان های کشور ارائه خواهد شد.

بخش اول دوره از تاریخ ۲۴ الی ۲۹ اردیبهشت ماه ۱۳۷۹ برگزار خواهد شد

علاقتمندان به این دوره می توانند برای کسب اطلاعات بیشتر از شرایط شرکت در دوره، به نشانی خیابان ولیعصر - بخش جام جم - ساختمان مرکز آموزش سازمان مدیریت صنعتی - دفتر دوره مدیریت استراتژیک مراجعه و یا با تلفن های ۲۰۴۱۰۸۰ (مستقیم) و ۹-۲۰۴۴۱۰۱ (داخلی ۱۳۶) و فاکس ۲۰۱۳۴۰۸ تماس حاصل فرمایند.

سازمان مدیریت صنعتی

مشاوره آموزش تعلیم